

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของประชาชน
ในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีเขตห้วยขวาง

Factors influencing behavior of Bangkok residents in reducing
the use of plastic bag handles: A case study of Huai Khwang District

วิษณุ คงสุวรรณ¹, จำลอง โพธิ์บุญ²

E - mail : iamwisanu@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหูหิ้ว ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว ความคิดเห็น ต่อนโยบายภาครัฐในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลด การใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชาชนในเขตห้วยขวาง จำนวน 100 ตัวอย่าง แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีพฤติกรรมการลด การใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว และกลุ่มที่ยังมีพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t – Test, F – Test และ Pearson Correlation Coefficient

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ ขยะถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ในระดับสูง มีความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ในระดับสูง มีความเห็นด้วยต่อมาตรการเก็บภาษีหรือ ค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ในระดับสูง มีความเห็นด้วยต่อมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว อยู่ในระดับสูง มีความเห็นด้วยต่อมาตรการสมัครใจ (การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว) อยู่ในระดับสูง และมีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการลดการใช้ ถุงพลาสติกหูหิ้วแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ได้แก่ ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว และความคิดเห็นที่มีต่อ มาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก ระดับปานกลาง ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว ความคิดเห็นต่อมาตรการห้ามใช้ ถุงพลาสติกหูหิ้ว และความคิดเห็นต่อมาตรการสมัครใจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก ระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² ศาสตราจารย์ คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คำสำคัญ : พฤติกรรมการลดการใช้ ถุงพลาสติกหูหิ้ว ประชาชนในกรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to study the extent of information received by Bangkok residents in relation to plastic bag handles, their knowledge and understanding on the issue, their awareness on the problem, their opinions toward the government's policy on the reduction of plastic bag handle using, their behavior and factors influencing their behavior in reducing the use of plastic bag handles. The study conducted 100 questionnaire surveys to collect data from residents living in Huai Khwang District. The samples were divided into two groups, whereas Group 1 represents a group of residents who had reduced the use of plastic bag handles and Group 2 represents a group of residents who continued using plastic bag handles. The data were then analyzed using descriptive and inferential statistics, comprising of t-Test, F-Test and Pearson Correlation Coefficient.

The survey data reveals that the samples moderately received information on the situation of waste arising from plastic bag handles. Their knowledge and understanding on plastic bag handle were high. Their awareness on the problem of waste arising from plastic bag handle was high. Their supports on the application of tax or fee on the use of plastic bag handle were high. Their supports on measures to ban plastic bag handle were high. Their supports on the voluntary measures (promotion to reduce the use of plastic bag handle) were high. Finally, their behavior to reduce the use of plastic bag handle was moderate.

The hypothesis test found that there is a significant difference of behavior of reducing the use of plastic bag handle among people with different occupations ($p < 0.05$). Factors significantly influence people's behavior in reducing the use of plastic bag handle are information about the situation of plastic bag handle (low positive correlation); awareness on the problem of waste generated from plastic bag handle (moderate positive correlation); opinion toward tax or fee measures in relation to the use of plastic bag handle (moderate positive correlation); opinion toward the ban of plastic bag handle (low positive correlation) and opinion toward voluntary measures (low positive correlation) ($p < 0.01$).

Keywords : Behavior in reducing the use, Plastic bag handles, Bangkok residents

บทนำ

ในช่วงระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมา มีการนำถุงพลาสติกหูหิ้วมาใช้มากขึ้น สาเหตุมาจากความพยายามในการหาวัสดุทดแทนกระดาษและวัสดุอื่นๆ ในรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ต่างๆ ทั้งนี้ เนื่องจากถุงพลาสติกหูหิ้วมีน้ำหนักเบา ทนทาน และมีความยืดหยุ่น ทำให้ถุงพลาสติกหูหิ้วมีข้อดีเหนือกว่าวัสดุอื่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้มีการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากสถิติพบว่า ประเทศไทยมีการบริโภคถุงพลาสติกหูหิ้ว จำนวน 45,000 ล้านใบต่อปี โฟมบรรจุอาหาร จำนวน 6,758 ล้านใบต่อปี แก้วพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว จำนวน 9,750 ล้านใบ โดยในส่วนของปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ในตลาดสดเทศบาลและเอกชน แผงลอย และอื่นๆ มีการใช้ถุงพลาสติก จำนวน 18,000 ล้านใบ คิดเป็นร้อยละ 40 ของปริมาณการใช้ถุงพลาสติกทั่วประเทศ จากร้านขายของชำ จำนวน 400,000 แห่ง จำนวน 13,500 ล้านใบ คิดเป็นร้อยละ 30 ของปริมาณการใช้ถุงพลาสติกทั่วประเทศ และจากห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ จำนวน 16,330 แห่ง จำนวน 13,500 ล้านใบ คิดเป็นร้อยละ 30 ของปริมาณการใช้ถุงพลาสติกทั่วประเทศ

พลาสติกและโฟมเหล่านี้เป็นวัสดุที่ย่อยสลายยากเมื่อไม่ได้รับการจัดการที่ถูกต้องภายหลังการบริโภค จึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล และมีแนวโน้มเกิดการรั่วไหลของสารปรุงแต่งหรือสารประกอบที่ใช้ในการผลิตพลาสติกและโฟมที่ใช้บรรจุอาหารซึ่งอาจเป็นพิษและส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และถุงพลาสติกซึ่งมีอายุยาวนานแต่มีอายุการใช้งานสั้นมาก จะถูกทิ้งเป็นขยะมูลฝอยด้วยปริมาณและสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขยะถุงพลาสติกเหล่านี้จะถูกนำไปฝังกลบรวมกับขยะมูลฝอยอื่นๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วขยะพลาสติกจะใช้พื้นที่ในการฝังกลบมากกว่าขยะประเภทเศษอาหาร เนื่องจากขยะพลาสติกมีความคงทนและสามารถทนต่อแรงอัดได้สูง อีกทั้งยังใช้เวลาในการย่อยสลายนับร้อยปี ทำให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณและพื้นที่ฝังกลบ หากนำถุงพลาสติกไปเผาไม่ถูกวิธี ก็จะทำให้เกิดสารประกอบไฮโดรคาร์บอนทำให้เกิดภาวะโลกร้อน และเกิดสารไดออกซินซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ นอกจากนี้ การทิ้งขยะถุงพลาสติกกระจัดกระจายทั่วไป มักก่อให้เกิดปัญหาการอุดตันตามท่อระบายน้ำทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเมื่อฝนตกหนัก ปัญหาขยะในแม่น้ำ ลำคลอง และบางส่วนไหลลงสู่ทะเล ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในทะเล เช่น เต่าทะเล หรือปลาทะเลขนาดใหญ่ โดยจะคิดว่าถุงพลาสติกเป็นแมงกระพุน เมื่อกินเข้าไปในกระเพาะอาหาร ถุงพลาสติกไม่สามารถย่อยได้ทำให้สัตว์ทะเลเหล่านี้เสียชีวิต ในกรณีที่ถุงพลาสติกถูกทิ้งในสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยานอาจส่งผลกระทบต่อสัตว์ป่า ได้แก่ สัตว์จำพวกกวาง เก้ง และลิง ที่มักจะกินถุงพลาสติกเข้าไปทำให้ติดหลอดลม หายใจลำบาก กินอาหารอื่นไม่ได้ ปวดท้องอย่างรุนแรง และตายในที่สุด

ปัญหามลพิษขยะพลาสติกกลายเป็นวิกฤติสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับปัญหาภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญระดับโลกที่นานาชาติให้ความสำคัญและถูกหยิบยกขึ้นมาหารือควบคู่กันในการประชุมระดับนานาชาติ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ขยะพลาสติกกำลังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงมากขึ้น จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมเราจึงต้องช่วยกันลดปริมาณขยะพลาสติก

การลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว เพื่อลดปริมาณขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาและค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะได้เป็นอย่างดี จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการต่างๆ ในการลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วโดยเร่งด่วน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประกอบกับการที่ถุงพลาสติกหูหิ้วเป็นของฟุ่มเฟือย สามารถใช้สิ่งอื่นทดแทนได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนมากนัก ซึ่งแตกต่างจากถุงพลาสติกประเภทอื่นๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานในการลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว มาตรการที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ เพียงใด ตลอดจนศึกษาหลักการและมาตรการต่างๆ ในการลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการของประเทศไทย เพื่อให้สามารถลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยเลือกกรณีศึกษาเขตห้วยขวาง เนื่องจากผู้วิจัยอาศัยอยู่ในเขตนี้ อีกทั้งเป็นเขตที่มีความหลากหลายในพื้นที่ มีทั้งส่วนราชการ ภาคธุรกิจ คอนโดมิเนียม บ้านเดี่ยว ชุมชนในพื้นที่ รวมถึงห้างสรรพสินค้าและตลาดสดขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วเป็นจำนวนมากอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหูหิ้ว ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว และความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ แล้วจึงนำข้อมูล มาทำการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากรตัวอย่างในเขตห้วยขวาง เพื่อทราบถึงพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วในชีวิตประจำวันของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
2. ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วในชีวิตประจำวันของประชาชน จากเอกสารด้านวิชาการของหน่วยงานต่างๆ รายงานผลงานทางวิชาการ บทความจากวารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตาม รายละเอียด มีดังนี้

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะที่อยู่อาศัย การเดินทางไปสถานที่จำหน่ายซื้อสินค้า และสถานที่จำหน่ายซื้อสินค้าที่ไปบ่อยที่สุด

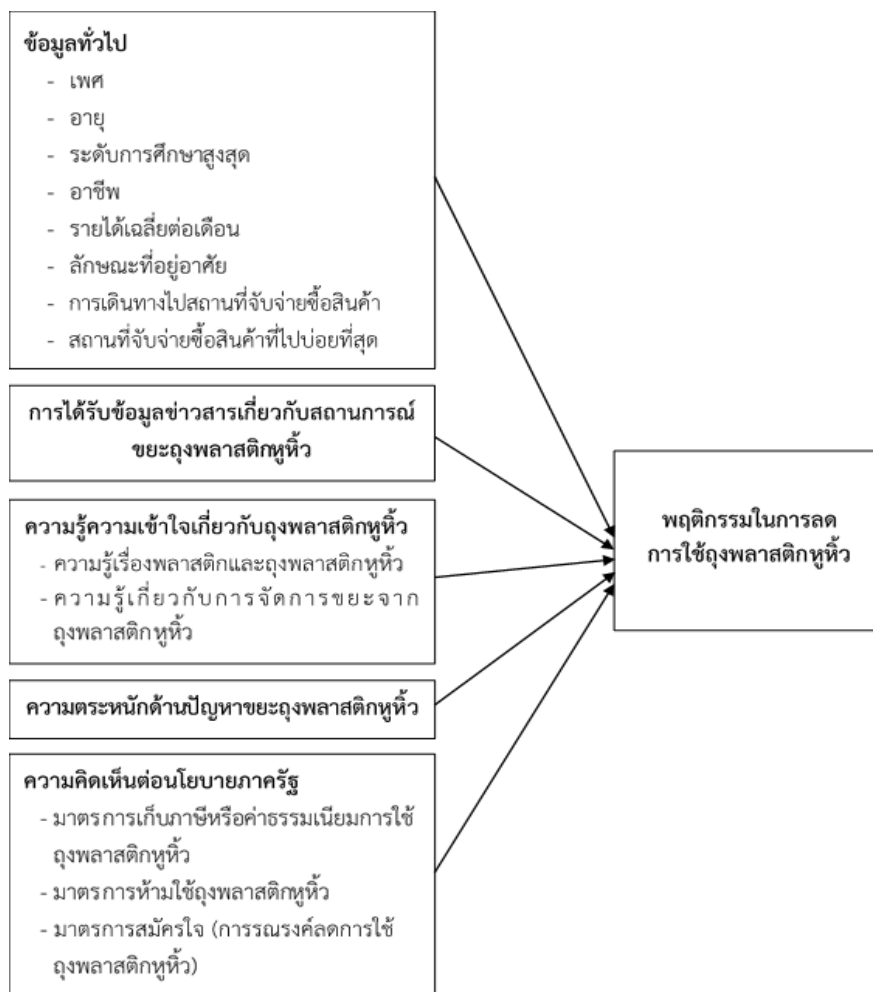
2) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว

3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหูหิ้ว เช่น ความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกหูหิ้ว ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะจากถุงพลาสติกหูหิ้ว

4) ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว

5) ความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐ เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว การห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว (มาตรการสมัครใจ)

2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประชากรประมาณ 81,675 คน (สำนักงานเขตห้วยขวาง : ข้อมูลเดือน มกราคม พ.ศ. 2562) โดยพิจารณาการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 เมื่อยอมให้ความคลาดเคลื่อนของค่าการประมาณค่าสัดส่วนเกิดขึ้นได้ในระดับร้อยละ ± 10

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประชากรโดยประมาณ 81,675 คน คำนวณได้จำนวน 100 ตัวอย่าง จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และแบบบังเอิญ (Accidental Selection) โดยเลือกสถานที่เก็บตัวอย่างจากบริเวณแหล่งต่างๆ ได้แก่ ตลาดสด ห้างสรรพสินค้า หรือบริเวณแหล่งชุมชนที่มีร้านค้าแผงลอย และหน่วยงานราชการ ทั้งนี้ แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ ได้แก่ กลุ่มที่มีพฤติกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว และกลุ่มที่ยังมีพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว ในแต่ละกลุ่มใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยสังเกตจากพฤติกรรมรายบุคคล เช่น กลุ่มที่มีการใช้ถุงผ้า มีการปฏิเสธถุงพลาสติกหิ้วจากผู้ขาย ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติก และกลุ่มที่ยังมีการใช้หรือรับถุงพลาสติก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติพื้นฐานวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยใช้คุณสมบัติความต่อเนื่องของคะแนนเป็นแบบการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานเลขคณิต (ค่าเฉลี่ย) โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาจัดระดับของตัวแปรด้านต่างๆ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของข้อมูลในแต่ละชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}}$$

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

สถิติ t-Test ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การทดสอบ t-Test ระหว่างตัวแปรเพศ กับตัวแปรพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

สถิติ F-Test (One-way ANOVA) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การทดสอบ F-Test ระหว่างตัวแปรอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะที่อยู่อาศัย การเดินทางไปสถานที่ที่จับจ่ายซื้อสินค้า และสถานที่ที่จับจ่ายซื้อสินค้าไปบ่อยที่สุด กับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เป็นสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหูหิ้ว ความตระหนักด้านปัญหามลพิษขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว และความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐ กับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มีเกณฑ์ดังนี้ (Hinkle D. E. & Stephen G. J., 1998: 118)

0.90 - 1.00 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

0.70 - 0.90 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

0.50 - 0.70 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

0.30 - 0.50 มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

0.00 - 0.30 มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของประชาชนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีเขตห้วยขวาง ผู้ศึกษาสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาเชิงพรรณนา

1.1 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว คะแนนเฉลี่ยการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว คิดเป็น 0.67 คะแนน ซึ่งถือได้ว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารฯ อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหูหิ้ว คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหูหิ้ว คิดเป็น 0.74 คะแนน ซึ่งถือได้ว่ามีความรู้ความเข้าใจฯ อยู่ในระดับสูง

1.3 ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว คะแนนเฉลี่ยความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว คิดเป็น 4.11 คะแนน ซึ่งถือได้ว่ามี ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว อยู่ในระดับสูง

1.4 ความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐ

1) ความคิดเห็นต่อมาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว โดยคะแนนเฉลี่ยรวมความคิดเห็นต่อมาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว คิดเป็น 3.77 คะแนน ถือได้ว่ามีความเห็นด้วยต่อมาตรการฯ ในระดับสูง

2) ความคิดเห็นต่อมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว โดยคะแนนเฉลี่ยรวมความคิดเห็นต่อมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว คิดเป็น 3.67 คะแนน ซึ่งถือได้ว่ามีความเห็นด้วยต่อมาตรการฯ ในระดับสูง

3) ความคิดเห็นต่อมาตรการสมัครใจ (การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว) โดยคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อมาตรการสมัครใจ (การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว) คิดเป็น 3.92 คะแนน ซึ่งถือได้ว่ามีความเห็นด้วยต่อมาตรการฯ ในระดับสูง

1.5 พฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว โดยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว คิดเป็น 1.87 คะแนน ซึ่งถือได้ว่ามีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว อยู่ในระดับปานกลาง

1.6 สาเหตุที่ยังใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ในชีวิตประจำวัน ผลการศีกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่ว่าสาเหตุที่ยังใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยเรียงลำดับเหตุผลที่มีผู้เลือกตอบจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านค้าต่างๆ ยังให้ถุงพลาสติกหูหิ้วเมื่อไปซื้อสินค้า 2) สามารถหาได้ง่าย สะดวกสบาย ตอบสนองต่อการใช้งานในชีวิตประจำวัน 3) ยังไม่มีวัสดุที่สามารถใช้ทดแทนถุงพลาสติกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ยังไม่มีการห้ามการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วอย่างจริงจัง 5) ยังไม่มีการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว 6) ยังไม่มีการรณรงค์ให้ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วอย่างเป็นรูปธรรม 7) ยังไม่เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะที่อยู่อาศัย การเดินทางไปสถานที่จับจ่ายซื้อสินค้า และสถานที่จับจ่ายซื้อสินค้าที่ไปบ่อยที่สุด แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 รวมถึงปัจจัยความรู้ความเข้าใจเรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกหูหิ้ว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ในส่วนของปัจจัยอาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 รวมถึงปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว ความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐ เกี่ยวกับการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว (มาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

มาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว และมาตรการสมัครใจ) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 : สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	สถิติที่ใช้	ผลการทดสอบ
			สมมติฐาน ยอมรับ
พฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว	1. เพศ	t – test	✗ (P = 0.47)
	2. ช่วงอายุ	F – test	✗ (P = 0.13)
	3. ระดับการศึกษา	F – test	✗ (P = 0.32)
	4. อาชีพ	F – test	✓ (P = 0.00)
	5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F – test	✗ (P = 0.37)
	6. ลักษณะที่อยู่อาศัย	F – test	✗ (P = 0.38)
	7. การเดินทางไปสถานที่จับจ่ายซื้อสินค้า	F – test	✗ (P = 0.78)
	8. สถานที่จับจ่ายซื้อสินค้าที่ไปบ่อยที่สุด	F – test	✗ (P = 0.17)
	9. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว	Pearson’s Correlation Coefficient	✓ (P = 0.00)
	10. ความรู้ความเข้าใจเรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกหูหิ้ว	Pearson’s Correlation Coefficient	✗ (P = 0.27)
	11. ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว	Pearson’s Correlation Coefficient	✓ (P = 0.00)
	12. ความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว		
12.1 มาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว	Pearson’s Correlation Coefficient	✓ (P = 0.00)	
12.2 มาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว	Pearson’s Correlation Coefficient	✓ (P = 0.00)	
12.3 มาตรการสมัครใจ (การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว)	Pearson’s Correlation Coefficient	✓ (P = 0.00)	

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยอาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วแตกต่างกัน โดยอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วแตกต่างกับอาชีพรับราชการฯ พนักงานเอกชน แม่บ้าน/พ่อบ้าน/ว่างงานฯ และธุรกิจส่วนตัวฯ ทั้งนี้ เนื่องจากสถาบันการศึกษาต่างๆ มีการจัดโครงการส่งเสริมการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว การนำถุงพลาสติกหูหิ้วที่มีสภาพใหม่กลับมาใช้ซ้ำ การส่งเสริมการใช้ถุงผ้า การห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วในร้านค้าภายในสถาบันการศึกษา การส่งเสริมการลดพลาสติกอื่นๆ เช่น โฟมบรรจุอาหาร หลอดพลาสติก แก้วน้ำพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียว รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากร นักศึกษา มีความรู้ ความตระหนักและเห็นคุณค่าในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านอาชีพรับราชการฯ มีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วแตกต่างกับอาชีพพนักงานเอกชน และรับจ้าง ทั้งนี้อาจมีผลมาจากคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2561 เห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกแห่งดำเนินโครงการ “ทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม” เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ถุงพลาสติกหูหิ้ว และโฟมบรรจุอาหารในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยให้นำผลการดำเนินโครงการฯ ไปพิจารณาความเหมาะสมเพื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัดเพิ่มเติมในการประเมินผลการปฏิบัติราชการประจำปีของหัวหน้าหน่วยงานภาครัฐด้วย ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้การขับเคลื่อนโครงการฯ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้วกับพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว และพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก ระดับต่ำ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.394) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เมื่อประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว จะมีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจเรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกหูหิ้วกับพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกหูหิ้ว และพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เมื่อประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกหูหิ้ว อาจจะไม่มีความสัมพันธ์ในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้วกับพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ผลการศึกษาพบว่า ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้วและพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก ระดับปานกลาง (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.478) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เมื่อประชาชนมีความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว จะมีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว กับพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

5.1 **ความคิดเห็นต่อมาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว** ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อมาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วและพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วมีความสัมพันธ์กัน ในทิศทางบวก ระดับปานกลาง (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.488) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 **ความคิดเห็นต่อมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว** ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว และพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วมีความสัมพันธ์กัน ในทิศทางบวก ระดับต่ำ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.317) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.3 **ความคิดเห็นต่อมาตรการสมัครใจ (การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว)** ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อมาตรการสมัครใจ (การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว) และพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วมีความสัมพันธ์กัน ในทิศทางบวก ระดับต่ำ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.393) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แสดงว่า เมื่อประชาชนเห็นด้วยกับมาตรการทั้ง 3 มาตรการ จะมีพฤติกรรมในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว

ข้อเสนอแนะ และการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกของประชาชนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีเขตห้วยขวาง ได้แก่ อาชีพ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว ความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว และความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว จึงมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. **ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว และความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหูหิ้ว** การสื่อสารสาธารณะถือเป็นหนึ่งในมาตรการทางสังคมที่จำเป็นในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ซึ่งต้องเริ่มต้นจากการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักในปัญหาการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว โดยมีการสื่อสารเพื่อให้เห็นว่า ปัญหาขยะถุงพลาสติกส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมการบริโภคในปัจจุบันอย่างไร ประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไข หากมีการออกแบบแนวทางการสื่อสารในการร่วมผลักดันประเด็นหรือมาตรการสนับสนุนในทิศทางที่ชัดเจนก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

กระบวนการสื่อสารสาธารณะในการลดการใช้ขยะถุงพลาสติกควรมีจัดทำ การสื่อสารสาธารณะที่เน้นการสื่อสารการรณรงค์ (Social Campaign) เพื่อมุ่งระดมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคมให้ร่วมมือกันปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้นจากการลดการใช้ถุงพลาสติก

2. **ด้านนโยบายภาครัฐในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว** จากการศึกษพบว่า จากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ การดำเนินมาตรการทางกฎหมาย (มาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว และมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว) จะประสบผลสำเร็จในการลด

ปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหิ้วลงได้มากกว่ามาตรการสมัครใจ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปประสิทธิภาพจากมาตรการทางกฎหมายจะลดลง อีกทั้งการดำเนินมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยมีขั้นตอนและกระบวนการที่ค่อนข้างยาวนาน ดังนั้น การดำเนินมาตรการสำหรับประเทศไทยควรดำเนินการควบคู่กันไปทั้ง 2 รูปแบบ โดยกำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (วารางคณา ศรีนิล, 2555: 104 - 105) โดยสอดคล้องการผลการวิจัย ซึ่งพบว่าประชาชนเห็นด้วยกับมาตรการต่างๆ ได้แก่ มาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว มาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหิ้ว และมาตรการสมัครใจ (การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว) ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางสำหรับการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) มาตรการระยะสั้น

สำหรับการดำเนินงานในระยะสั้นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินมาตรการสมัครใจ โดยต้องดำเนินการให้มีความเข้มข้นขึ้น ควรจัดให้มีการดำเนินโครงการนำร่องและดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม โดยเลือกดำเนินการในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญก่อน นอกจากนี้ การดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก (พ.ศ. 2561 – 2573) ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะมีการห้ามใช้พลาสติก จำนวน 7 ชนิดด้วยกัน ได้แก่ ภายใน ปี 2562 จะเลิกใช้พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (cap seal) ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่มีส่วนผสมสารประเภทอ็อกโซ่ (oxo) ไมโครบีดจากพลาสติก (Microbead) และภายในปี 2565 จะเลิกใช้ถุงพลาสติกหิ้ว ขนาดความหนา < 36 ไมครอน กล่องโฟมบรรจุอาหาร แก้วน้ำพลาสติก (แบบบางใช้ครั้งเดียว) และหลอดพลาสติก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจัง มีการประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี ให้ประชาชนสามารถวางแผน เตรียมตัว และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต เพื่อให้การดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายได้

ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าสะดวกซื้อ และร้านค้าทั่วไปอื่นๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้วของประชาชน โดยอาจส่งเสริมให้ภาคเอกชนจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย มีการแจกแต้มสะสมคะแนนกรณีที่ถูกค้าปฏิเสธการรับถุงพลาสติกหิ้ว หรือให้มีการงดการแจกถุงพลาสติกหิ้วตามห้วงเวลาต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเกิดความเคยชินในการลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว จนกลายเป็นพฤติกรรมติดตัวในการปฏิเสธถุงพลาสติกหิ้วต่อไป

2) มาตรการระยะยาว

เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกในภาพรวมของประเทศในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสรรพสามิต กรมสรรพากร รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการดำเนินมาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้ถุงพลาสติกจากผู้บริโภค ซึ่งควรมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราเดียวกันทุกขนาด โดยจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ค่าเฉลี่ยของประชาชนยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมประมาณ 1 บาท เพื่อให้ได้ใช้ถุงพลาสติกตามปกติ ดังนั้นการกำหนดค่าธรรมเนียมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว ควรกำหนดให้ค่าธรรมเนียมมีอัตราสูงกว่าค่าเฉลี่ย

เพื่อเป็นการลดแรงจูงใจในการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเป็นการสร้างจิตสำนึก มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ภาครัฐควรออกมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้วัสดุทดแทน โดยอาจใช้มาตรการทางภาษีเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตหันมาผลิตสินค้าจากวัสดุทดแทนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับประชาชน

3) มาตรการทางกฎหมาย

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายในการลดปริมาณการผลิตและการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วโดยตรง ส่งผลให้ไม่มีแนวทางหลักในการลดปริมาณการผลิตและการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วโดยตรง ซึ่งต่างกับในบางประเทศที่มีกฎหมายในการลดปริมาณการผลิตและการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วโดยตรงและเป็นรูปธรรม โดยในปัจจุบันยังไม่พบว่ามีกฎหมายไทยฉบับใดรองรับมาตรการเกี่ยวกับการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญและเร่งผลักดันให้มีการออกกฎหมายรองรับมาตรการในการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว รวมถึงพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวอื่นๆ ขึ้นมาบังคับใช้โดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (ม.ป.ป.). คู่มือ โครงการทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม กิจกรรม :

มาตรการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร:

กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย.

กรมควบคุมมลพิษ. 2561. ทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร:

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย.

กรมควบคุมมลพิษ. 2561. มาเรียนรู้ เรื่องพลาสติกและโฟม เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร: อีชี จำกัด.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2561. ลดเลิกพลาสติก. กรุงเทพมหานคร: ปาฝน เนกซ์สเตป.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2561. โครงการ “ทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม”.

(หนังสือราชการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส 0304/1603 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2561).

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2562. (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก

พ.ศ. 2561 – 2573. (หนังสือราชการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด่วนที่สุด ที่ ทส 0304/694 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2562).

- กุลทิพย์ ศาสตราจารย์ และคณะ. 2560. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษามาตรการที่เกี่ยวข้อง
ในการจัดการถุงพลาสติก. ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เสนอต่อ
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- นิโลบล ตรีเสนห์จิต. 2553. แรงจูงใจ และทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ
ถุงผ้า ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชต์พริษฐา พันธุ์ดี. (2556). ความรู้ และพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลัดดาวัลย์ กิตตินนท์. 2546. ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรางคณา ศรีนิล. 2555. มาตรการทางนโยบายเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก: ประสบการณ์ของต่างประเทศ
กับการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2555: 95 – 108.
- วิจารณ์ สิมฉายา. 2561ข. สถานการณ์ขยะของประเทศไทย. เอกสารประกอบการบรรยายการประชุมระดมสมอง
เพื่อจัดทำกรอบการวิจัยท้าทายไทย. 26 กุมภาพันธ์ 2561: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ศิวัช ใจวิถี. 2559. มาตรการทางกฎหมายภาษีสรรพสามิตและภาษีสิ่งแวดล้อมในการลดการปล่อย
มลภาวะจากผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟมและพลาสติก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สิตาวีร์ อีร์วิรุฬห์. 2560. พลาสติก : สิ่งปลอมปนในชีวิตและสิ่งแวดล้อม (เอกสารวิชาการ).
กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เอกฤทธิ ลีลาเกรียงศักดิ์. 2555. มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณการผลิตและการใช้
ถุงพลาสติกหิ้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์